

קונטרס
הלכות מלך המשיח

להרמב"ם
~ בתוספת פיענוח המקורות ~

– תדפיס –

תוכן ענינים

הלכות מלך המשיח פרק יא

- הלכה א.....ז
- הלכה ב.....יא
- הלכה ג.....יב
- הלכה ד.....טו

הלכות מלך המשיח פרק יב

- הלכה א.....כא
- הלכה ב.....כב
- הלכה ג.....כד
- הלכה ד.....כה
- הלכה ה.....כה

© כל הזכויות שמורות!

למשלוח הערות ותגובות

כתובת המערכת היא:

melechhamoshiach770@gmail.com

פתח דבר

בשבח והודי' להשי"ת הננו מתכבדים להגיש בזה לפני קהל הלומדים ושוחרי התורה את הקונטרס „הלכות מלך המשיח” פרקים יא-יב מספר היד החזקה להרמב"ם, עם פיענוח מלא של מקורות הרמב"ם.

בחירת הלכות אלו דוקא נעשתה ע"פ דברי כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א בש"פ תז"מ תנש"א: ש„בפשטות „תפארת” - הו"ע לימוד התורה, ו„מלכות שבתפארת” - הוא לימוד התורה בעניני מלך המשיח ובעניני הגאולה שנתבארו בריבוי מקומות.

וההוספה בלימוד התורה בעניני משיח והגאולה („מלכות שבתפארת”) היא ה"דרך ישרה" לפעול התגלות וביאת המשיח והגאולה בפועל ממש".

שמו של הקונטרס „הלכות מלך המשיח”, הינו ע"פ הנדפס בכתרת להלכות מלכים בדפוס ונציא בשנים רפ"ד ורש"י - „הלכות מלכים ומלחמותיהם ומלך המשיח”. כ"ק אד"ש מה"מ בצינו לב' פרקים אלו שבסיום ספר היד, הביא מס' רב של פעמים ב' דפוסים אלו. חיזוק לזה נוסף כשבסיום שיחת ש"פ וירא תשנ"ב מביא כ"ק אד"ש מה"מ בנוגע לרמב"ם - „שסיום וחותרם ספר ההלכות שלו הוא בהלכות מלך המשיח”.

כפי שכבר עורר כ"ק אד"ש מה"מ כבר בעבר¹, אשר הרמב"ם הצטער על כך שלא ציין את המראי מקומות בספרו. וכמ"ש הרמב"ם בעצמו בא' מתשובותיו: „ודע שכל הדברים סתם שבו תלמוד ערוך הוא בפירוש בבלי או ירושלמי או ספרא וספרי או משנה ערוכה או תוספתא, על אלה סמכתי ומהם חברתי . . ועל זה נחמתי שלא חברתי ענין שאני אומר לך . . שכל הלכה שאינה במקומה באותו ענין אודיע מקומה”.

וברצונו של הרמב"ם אף הי' לעבור שוב פעם על חיבורו, ולהוסיף את המראי מקומות, וכמ"ש בהמשך התשובה: „ובדעתי - אם גוזר השם יתברך - שאעשנו, אף על פי שיש בו טורח הרבה”.

(1) הערה 111.

(2) בשיחת ש"פ תבוא, ח"י אלול תשד"מ. [שיחה זו נאמרה אודות הדפסת הספר „מראי מקומות” לספר משנה תורה להרמב"ם. על התחלת העבודה עורר כ"ק אדמו"ר מה"מ בשיחות ליל ט"ו באב, ש"פ עקב, כ"ף מנ"א, כ"א מנ"א תשד"מ. ושיחה זו (דש"פ תבוא) נאמרה לאחר הוצאת הספר ונדפסה בתחילת כרך המילואים].

(3) קובץ תשובות הרמב"ם ואגרותיו ח"א סימן קמ.

וממשיך כ"ק אד"ש מה"מ: ש, „מזה מובן שכאשר תלמידי הרמב"ם, תלמידי תלמידיו וכו', ובכלל כל המציניים את המקורות לספר הרמב"ם – בזה מתקיים **רצונו של הרמב"ם** שרצה לעשות כן בעצמו“.

ומוסיף כ"ק אד"ש מה"מ: אשר בזה גם מתווסף בהבנת ההלכה כפשוטה, וכפי ש„רואים במוחש שכאשר מעיינים במקורות לפסקי הלכות שברמב"ם – אזי לימוד הרמב"ם הוא באופן אחר לגמרי, בתוספת הבנה והשגה שקו"ט וכו' **(לאחרי ובהוספה ללימוד פשוטן של הלכות, לימוד השווה לכל, „שיהיו הדינים גלויין לקטן ולגדול“)**“.

„ומזה מובן גודל התועלת שבספר כזה – שעי"ז יכולים לחסוך את הטירחא והיגיעה **שבחיפוש** מקורות ההלכות [אשר הרמב"ם כותב על עצמו ש„פעמים .. לא אזכור מקומן עד שנחפש אחריהן“, ואנן מה נעני אבתרי], ובמילא יכולים להקדיש את מלוא הזמן והמרץ כדי להתייגע בלימוד ההלכה עצמה, מכיון שמלאכת החיפוש וליקוט המקורות נעשתה כבר ע"י אחרים“.

וע"פ כל הנ"ל מובן ביתר שאת מעלתה של הוצאה זו, אשר לא זו בלבד שמצויינים המראי מקומות, אלא שהם גם הובאו על הדף בחלקו התחתון.



וזאת למודעי: אשר חלילה וחס אשר שכחנו על ביאורי כ"ק אד"ש מה"מ על פרקים אלו, ביאורים אשר בלעדס לא ניתן למצוא יד ורגל בהלכות אלו, אלא שקונטרס זה הינו תדפיס מתוך קובץ שלם אשר בו יתווספו ביאורי כ"ק אד"ש מה"מ בדרך מיוחדת, וכמו שיבואר שם א"ה.



אופן העריכה נעשה באופן אשר בחלקו העליון של העמוד מופיעים ההלכות בעצמן, ובחלקו התחתון של הדף מופיעים המראי מקומות.

מראי המקומות מתחלקים לכמה סוגים:

רוב המראי מקומות הינם כפשוטו – המקורות שמן הסתם בהם השתמש הרמב"ם לכתובת ספרו.

ישנם מראי מקומות המובאים מפירושים שנכתבו לאחר תקופת הגאונים על התנ"ך והש"ס (כפירוש של רש"י); ספרים אלו כנראה לא שימשו לרמב"ם

(4) לשון הרמב"ם בהקדמתו לספר היד.

(5) להעיר מהסיפור (לקו"ש חט"ו ע' 81. ועוד) אודות אדמו"ר הצ"צ, שפעם רצה אדמו"ר הזקן לתת לו ענינים בתורה באופן של מתנה, וסירב לקבל, באמרו שחפץ במעלת היגיעה בתורה, ולאחרי כן נתחרט על זה, באמרו שמכיון שהתורה היא בלי גבול „ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים“, הרי ככל שיקבל יותר במתנה, יוכל להתייגע בענינים נעלים יותר.

כבסיס לספרו, אולם ע"פ הנראה אלו למדו כמוהו את דרשות הפסוקים וכו'. מראי מקומות אלו נדפסו בסוג אות שונה (כזה).

וישנם מספר מצומצם של מראי מקומות שאינם ישירות על דברי הרמב"ם, אלא על הענין שבו מדבר (לדוג': הא שר' עקיבא ה' נושא כליו של בר כוכבא - מנא לן שמותר לת"ח לנהוג כך).

בתחילת כל מראה מקום צוין על איזה תיבות הוא מקור, למעט כאשר הוא ציון על פסוק לבדו אשר הובא בשלמותו בגוף ההלכה. לפעמים נוספו גם מילות ביאור על המילים.



קונטרס זה יו"ל לרגל חג הספרים היום הבהיר ה' טבת אשר בו „דידן - דהספרים - נצח“, באופן גלוי לעיני כל העמים (בבית המשפט הפדרלי). וכהוראת כ"ק אד"ש מה"מ בשיחת עשרה בטבת תשמ"ז להוסיף בהוצאה לאור של ספרים וכו'.

במקום זה עלינו להוקיר תודה לכל העוזרים ומסייעים בידינו על עזרתם ועל הערותיהם המועילות.

ואנו תקוה אשר קובץ זה יהי' המעשה האחרון בבחי' ה„מכה בפטיש“ להבאת הגאולה האמיתית והשלימה. ובלשונו של הנשר הגדול מורנו הרמב"ם בהלכות תשובה שלו: „עשה מצוה אחת - הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות וגרם לו ולהם תשועה והצלה“.

והעיקר שנזכה להתגלות אבינו רוענו מלכנו משיחנו תיכף ומיד ממש, ויוליכנו יחד עם כל בני ישראל מכל הדורות לארצנו הקדושה להר הקודש ולבית המקדש השלישי והמשולש, „מקדש אדניי כוננו ידיך“, שנזכה לזמן שבו - כפי שכתב הרמב"ם בסיום ספרו - ש„יהיו ישראל חכמים גדולים ויודעים דברים הסתומים, וישיגו דעת בוראם כפי כח האדם, שנאמר „כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים““. תיכף ומייד ממ"ש.

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

מערכת "הלכות מלך המשיח"

יום רביעי ש„נתלו בו המאורות“, י"ד כסלו, ה'תשע"ג

פ"ד שנים מיזם חתונת כ"ק אד"ש מה"מ עם זוגתו הרבנית הצדקנית מרת ח' מושקא „דער טאג וואס האט פארבונדן מיר מיט אייך“

שנת המאתיים להסתלקות כ"ק אדמו"ר הזקן

שנת ה"ה - חצי יובל - לה„דידן נצח“ במשפט הספרים

הלכות מלך המשיח פרק יא

הלכה א

המלך המשיח עתיד לעמוד ולהחזיר מלכות דוד ליושנה^א לממשלה הראשונה^ב ובונה המקדש^ג ומקבץ נדחי ישראל^ד. וחוזרין כל המשפטים בימיו כשהיו מקודם^ה. מקריבין קרבנות^ו. ועושין שמטין ויובלות^ז, ככל מצותה האמורה בתורה^ח.

מקורות הרמב"ם:

(א) להחזיר מלכות דוד לישנה:

יחזקאל פרק לז, כד – „ועבדי דוד מלך עליהם ורועה אחד יהי לכלם ובמשפטי ילכו וחקתי ישמרו ועשו אותם”.

מצודת דוד: „ועבדי דוד”. מלך המשיח הבא מזרע דוד יהי מלך עליהם. „ורועה אחד. כי לא ימליכו עוד עשרת השבטים מלך לעצמם מבלעדי”.

(ב) לממשלה הראשונה:

ע"ד ל' הפסוק **מיכה ד, ח** – „ואתה מגדל עדר עפל בת ציון עדיך תאתה ובאה הממשלה הראשנה ממלכת לבת ירושלים”.

תרגום יונתן: „ואת משיחא דישראל דטמיר מן קדם חובי כנישתא דציון לך עתידה מלכותא למיתי. וייתי שלטונה קדמאה למלכות כנישתא דירושלם”.

רש"י: „ובאה הממשלה הראשונה. תבא הממשלה שלימה כולה אל בית דוד בירושלים כאשר היתה בתחילה עד שלא נחלקה ומה היא הממשלה הראשונה הממלכה לבת ירושלים”.

(ג) בונה המקדש:

ויקרא רבה פ"ט, ו. ושיר השירים רבה פ"ד, לא – „מה מקיים רבי אלעזר לקריי' דרבי יוסי ברבי חנינא „עורי צפון”, לכשיתעוררו הגליות הנתונות בצפון יבאו ויחנו בדרום, שנא' (ירמ' לא, ז) „הנני מביא אותם מארץ צפון”; לכשיתעורר גוג הנתון בצפון, יבא ויפול בדרום כמה דתימא (יחזקאל לט, ב) „ושובבתיך וששאתיך והעליתיך מירכתי צפון”; מלך המשיח שנתון בצפון יבא ויבנה בהמ"ק הנתון בדרום הה"ד (ישעי' מא, כה) „העירותי מצפון ואת ממזרח שמש”.

תרגום יונתן ישעי' נג, ה – „והוא [המשיח] יבני בית מקדשא”.

(ד) מקבץ נדחי ישראל:

שיר השירים רבה פ"ב, יח. ובראשית רבה צח, ט – „אם כן למה מלך המשיח בא לקבץ גליותיהן של ישראל”.

(ה) וחוזרין כל המשפטים [דיני ממונות ונפשות]:

סנהדרין נא, ב – „שלח רבין משמי' דרבי יוסי ברבי חנינא: כך היא הצעה של משנה, לעולם כרבנן. והכי קאמר: כל שהוא למטה ממיתת אבי', ומאי ניהו – נשואה בת ישראל, דאילו נשואה בת ישראל בחנק. הכא במיתת אבי' בשריפה. כל שהיא למעלה ממיתת אבי', ומאי ניהו – ארוסה בת ישראל, דאילו ארוסה בת

וכל מי שאינו מאמין בו, או מי שאינו מחכה לביאתו^ט, לא בשאר נביאים בלבד הוא כופר; אלא בתורה ובמשה רבינו. שהרי התורה

מקורות הרמב"ם:

ישראל בעלמא בסקילה. הכא במיתת חמי' בסקילה. . . אמר רב נחמן אמר רבה בר אבון אמר רב: הלכה כדשלח רבין משמי' דרבי יוסי ברבי חנינא. אמר רב יוסף: הלכתא למשיחא".

רש"י: „הלכה זו, כשיבאו ימות המשיח אצטריך לנו – שישובו ד' מיתות בית דין למקומן".
פירוש המשניות להרמב"ם סנהדרין א, ג –, „והקב"ה יעד שישובו כמו שנאמר ואשיבה שופטין כבראשונה ויועצין כבתחילה אחרי כן יקרא לך עיר הצדק, וזה יהי' בלא ספק כשיכון הבורא יתברך לבות בני אדם ותרבה זכותם ותשוקתם לשם יתברך ולתורה ותגדל חכמתם לפני בא המשיח כמו שיתבאר זה בפסוקים הרבה במקרא".

ו) מקריבין קרבנות:

זבחים מז, ב ואילך –, „תניא. ר' אלעזר אומר משום רבי יוסי הגלילי: פיגל בדבר הנעשה בחוץ, פיגל בדבר הנעשה בפנים – לא פיגל. כיצד, ה' עומד בחוץ ואמר הריני שוחט להזות מדמו למחר – לא פיגל, שמחשבה בחוץ בדבר הנעשה בפנים, לא פיגל. ה' עומד בפנים ואמר הריני מזה על מנת להקטיר אימורים ולשפוך שירים למחר – לא פיגל, שמחשבה בפנים בדבר הנעשה בחוץ. אבל ה' עומד בחוץ ואמר הריני שוחט לשפוך שירים למחר או להקטיר אימורים למחר – פיגל, שמחשבה בחוץ בדבר הנעשה בחוץ. . . אמר רב נחמן אמר רבה בר אבון אמר רב: הלכה כרבי אלעזר שאמר משום רבי יוסי. אמר רבא: הלכתא למשיחא".

רש"י: „הלכתא למשיחא. הרי קבע לנו הלכה הצריכה לנו לימות המשיח כשיבנה בית המקדש. ועכשיו לא הוצרכנו לה".

ז) עושין שמיטין ויובלות [השמיטה דרבנן כשאינן יובל]:

תורת כהנים ויקרא פרשתא יג, א –, „ואם תקריב מנחת ביכורים לה'. ר' יהודה אומר עתידה מנחת ביכורים לפסוק ולחזור. וכן הוא אומר ואם יהי' היובל לבני ישראל (במדבר לו, ד), עתיד היובל לפסוק ולחזור".

מכילתא דרשב"י שמות כ, כב –, „מזבח אבנים יכול רשות ת"ל תבנה. ומה ת"ל ואם, מלמד שעתידי לפסוק ולחזור. וכן הוא אומר ואם יהי' היובל לבני ישראל (במדבר לו, ד) מלמד שעתידי היובל לפסוק ולחזור".

ח) האמורה בתורה: בריש פרשת בהר.

ט) וכל מי שאינו. . . מחכה לביאתו:

חבקוק ב, ג –, „כי עוד חזון למועד ויפח לקץ ולא יכזב אם יתמהמה חכה לו כי בא יבא לא יאחר".

מצודת דוד: „כי עוד חזון למועד. כי מלבד החזון של מפלת בבל והכרתת זרעו יש עוד חזון על זמן קבוע, והחזון הזה ידבר על קץ האוילה שלא יהי' אחר' שעבוד. ולא יכזב החזון ההוא אף אם יתמהמה זמן רב, עכ"ז אתה ישראל חכה לו ולא תתייאש ממנו, כי בודאי יבוא

העידה עליו; שנאמר, "ושב ה' אלהיך את שבותך ורחמך ושב וקבצך וגו'. אם יהי נדחק בקצה השמים וגו'. והביאך ה'". ואלו הדברים

מקורות הרמב"ם:

בזמן הקבוע לא יאחר עוד לעבור את הזמן הקבוע. וכאומר לזאת צויתך לבאר הנבואה של מפלת בבל, למען ידעו בבואה שמה' נעשה ועי"ז יאמינו בגאולה העתידה."

סנהדרין צז, א – „תנא דבי אליהו: ששת אלפים שנה הוי עלמא. שני אלפים תוהו, שני אלפים תורה, שני אלפים ימות המשיח."

רש"י: „ושני אלפים שנות המשיח. שלאחר שני אלפים תורה הוה דינו שיבא משיח, ותכלה מלכות הרשעה, ויבטל השיעבוד מישראל."

סנהדרין צז, ב – „אלא חכה לו, שנאמר אם יתמהמה חכה לו. שמא תאמר אנו מחכים והוא אינו מחכה? תלמוד לומר לכן יחכה ה' לחננכם ולכן ירום לרחמכם. וכי מאחר שאנו מחכים והוא מחכה מי מעכב? מדת הדין מעכבת. וכי מאחר שמדת הדין מעכבת, אנו למה מחכים? לקבל שכר שנאמר אשרי כל חוכי לו". „אמר רב: כלו כל הקיצין, ואין הדבר תלוי אלא בתשובה ומעשים טובים. ושמואל אמר: דיו לאבל שיעמוד באבלו."

רש"י: „בתשובה. אם כל ישראל חוזרין בתשובה יבא, ואם לאו לא יבא". **דיו לאבל שעומד באבלו**. דיו להקדוש ברוך הוא שעומד כמה ימים וימינו אחור, כלומר, אם לא יעשו תשובה אינו עומד באבלו כל הימים אלא ודאי קץ לדבר. לישנא אחרינא: דיו לאבל, דין לישראל צער גלות, אפילו בלא תשובה נגאלין."

סנהדרין צח, א – „אמר רבי אלכסנדר: רבי יהושע בן לוי רמי: כתיב בעתה, וכתיב אחישנה? לא זכו בעתה."

„אמר לי' [ריב"ל]: לאימת אתי מר? אמר לי' [המשיח]: היום!"

פירוש המשניות להרמב"ם הקדמה לפ' חלק – „היסוד השנים עשר: ימות המשיח, והוא להאמין ולאמת שיבא ולא יחשב שיתאחר, אם יתמהמה חכה לו ולא ישים לו זמן ולא יעשה לו סברות במקראות להוציא זמן ביאתו, וחכמים אומרים (סנהדרין צז, א) תיפח רוחן של מחשבי קיצין."

(י) ושב . . והביאך ה':

ניצבים ל, גה – „ושב ה' אלקיך את שבותך ורחמך ושב וקבצך מכל העמים אשר הפיצך ה' אלקיך שמה. אם יהי נדחק בקצה השמים משם יקבצך ה' אלקיך ומשם יקחך. והביאך אל הארץ אשר ירשו אבותיך וירשתה והיטבך והרבך מאבתך."

תרגום יונתן: „ויקביל מימרי ברעוא ית תיובתכון וירחם עליכון ויתוב ויכנוש יתכון מכל עממיא דבדר ה' אלקכון יתכון לתמן. אין יהון מבדריכון בסיפי שמיא מתמן יכנוש יתכון מימרא דה' אלקכון על ידי דאליהו כהנא רבא ומתמן יקרב יתכון על ידי דמלכא משיחא. ויעלינכון מימרא דה' אלקכון לארעא דיריתו אבהתכון ותרתה ויטב לכון ויסגינכון יתיר מן אבהתכון."

המפורשים בתורה, הם כוללים כל הדברים שנאמרו ע"י כל הנביאים".

אף בפרשת בלעם נאמר, ושם נבא בשני המשיחים, במשיח הראשון שהוא דוד שהושיע את ישראל מיד צריהם, ובמשיח האחרון שעומד מבניו שמושיע את ישראל מיד בני עשו², ושם הוא אומר³:

מקורות הרמב"ם:

(יא) הדברים המפורשים בתורה, הם כוללים . . כל הנביאים:

זהר ח"ג קכא, א – „כמה תקיף חילא דשמוא קדישא, תקיפא בכל ארעא, וכמה חביבין מלי דאורייתא, דלית לך מלה זעירא דלא תשכח לה באורייתא, ולית מלה זעירא דאתיא באורייתא, דלא נפקת מפומי דקודשא בריך הוא“.

תענית ט, א – „יתב רבי יוחנן וקא מתמה אמר מי איכא מידי דכתיבי בכתובי דלא רמיזי באורייתא“.

(יב) מיד בני עשו:

זהר ח"ג ריב, ב – „ושנאיהון דישראל יתגברון, כדן יתער רוחא דמשיחא עליהון, וישצי לאדום חייבא. וכל ארעא דשעיר יוקיד בנורא. כדן כתיב וישאל עושה חיל. הה"ד והי' אדום ירשה והי' ירשה שעיר אויביו – אויביו דישראל, וכדן וישאל עושה חיל“.

(ג) אראנו . . זה דוד . . והי' ירשה . . זה המלך המשיח:

במדבר כד, יזח – „אראנו ולא עתה אשורנו ולא קרוב דרך כוכב מיעקב וקם שבט מישראל ומחץ פאתי מואב וקרקר כל בני שת: והי' אדום ירשה והי' ירשה שעיר איביו וישאל עשה חיל“.

מדרש אגדה פ' בלק – „אראנו ולא עתה. אמר אראה מי שיעמוד לשלל מואב, זה דוד בן ישי, שהי' מודדם בחבלים, והשני החבלים הורג והשלישי מחי' (ראה שמואל-ב ח, ב).“

אשורנו ולא קרוב. זה המלך המשיח שעתידין ישראל לשלוט עליהם בימיו, שנאמר אדום ומואב משלוח ידם וגו' (ישעי' יא, ד).

דרך כוכב מיעקב. לפי שישראל נמשלו לכוכבים, ומהו דרך כוכב, כמה דתימר ואתה על במותימו תדרוך (דברים לג, כט). וזה הי' דרך.

וקם שבט מישראל. זה מלך המשיח, שנאמר ויצא חוטר מגזע ישי (ישעי' יא, א). **ומחץ פאתי מואב.** כמה דתימר אדום ומואב משלוח ידם ובני עמון משמעתם (ישעי' יד, יא).

וקרקר כל בני שת. שיהרוס כל הגוים שהם בני שת, ואין קרקר אלא לשון הריסה, שנאמר מקרקר קיר ושוע אל ההר (ישעי' כב, ה).

והי' אדום ירשה. ואותו בימי דוד הי' שנאמר וישם באדום נציבים (שמואל-ב ח, יד).

אראנו ולא עתה, זה דוד. אשורנו ולא קרוב, זה מלך המשיח. דרך כוכב מיעקב, זה דוד. וקם שבט מישראל, זה מלך המשיח. ומחץ פאתי מואב, זה דוד, וכן הוא אומר^י „ויך את מואב וימדדם בחבל“. וקרקר כל בני שת, זה המלך המשיח, שנאמר בו^{טו} „ומשלו מים עד ים“. והי' אדום ירשה, זה דוד, שנאמר^{טז} „ותהי אדום לדוד לעבדים“ וגו'. והי' ירשה וגו', זה המלך המשיח, שנאמר^{יז} „ועלו מושיעים בהר ציון“ וגו'.



הלכה ב

אף בערי מקלט הוא אומר: „אם ירחיב ה' אלקיך את גבולך ויספת לך עוד שלש ערים“ וגו'^{יח}. ומעולם לא הי' דבר זה^{יט}, ולא צוה הקדוש ברוך הוא לתוהו^י.

מקורות הרמב"ם:

והי' ירשה שעיר אויביו. זה הר שעיר שהי' ירשה לישראל בימות המשיח, שהם אויבים כמה דתימר ועלו מושיעים בהר ציון וגו' (עובדי א, א).
(יד) שמואל ב ח, ב – „ויך את מואב וימדדם בחבל השכב אותם ארצה וימדד שני חבלים להמית ומלא החבל להחיות ותהי מואב לדוד לעבדים נשאי מנחה“. (טו) ומשלו מים עד ים:

זכרי' ט, טי – „גילי מאד בת ציון הריעי בת ירושלם הנה מלכך יבוא לך צדיק ונושע הוא עני ורכב על חמור ועל עיר בן אתנות: והכרתי רכב מאפרים וסוס מירושלם ונכרתה קשת מלחמה ודבר שלום לגוים ומשלו מים עד ים ומנהר עד אפסי ארץ“.

רש"י: „הנה מלכך יבוא לך. אי אפשר לפותרו אלא על מלך המשיח שנאמר בו „ומשלו מים ועד ים“, ולא מצינו מושל לישראל כזה בימי בית שני“. . . „ומשלו. וממשל שלו“. „מים ועד ים. מימא ועד מערבא לסוף העולם“. „ומנהר. פרת“.
(טז) שמואל ב ח, יד – „וישם באדום נצבים בכל אדום שם נצבים ויהי כל אדום עבדים לדוד ויושע ה' את דוד בכל אשר הלך“.
(יז) עובדי א, כא – „ועלו מושיעים בהר ציון לשפט את הר עשו והיתה לה' המלוכה“.

(יח) אם ירחיב . . שלש ערים:

שופטים יט, חט – „ואם ירחיב ה' אֱלֹקֶיךָ את גְּבֻלְךָ כְּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְתָּן וְנָתַן לְךָ אֶת כָּל הָאָרֶץ אֲשֶׁר דָּבַר לְתֶת לְאַבְתָּן: כִּי תִשְׁמַר אֶת כָּל הַמִּצְוָה הַזֹּאת לַעֲשֹׂתָהּ אֲשֶׁר אֲנִי מֵצוּךְ הַיּוֹם לְאַהֲבָהּ אֶת ה' אֱלֹקֶיךָ וּלְלַכֵּת בְּדַרְכָיו כָּל הַיָּמִים וַיִּסְפַּת לְךָ עוֹד שְׁלֹשׁ עָרִים עַל הַשְּׁלֹשׁ הָאֵלֶּה“.

אבל בדברי הנביאים אין הדבר צריך רא'י שכל הספרים מלאים בדבר זה.



הלכה ג

ואל יעלה על דעתך שהמלך המשיח צריך לעשות אותות ומופתים, ומחדש דברים בעולם^{כא} או מחי' מתים^{כב}, וכיוצא בדברים אלו שהטיפשים אומרים, אין הדבר כן!

שהרי רבי עקיבא חכם גדול מחכמי משנה הי'^{כג}, והוא הי' נושא כליו של בן כוזיבא המלך^{כד}. והוא הי' אומר עליו שהוא המלך

מקורות הרמב"ם:

(יט) ומעולם לא הי' דבר זה:

מכות ט, ב – „מתני'. להיכן גולין לערי מקלט, לשלש שבעבר הירדן ולשלש שבארץ כנען, שנאמר (שופטים לה, יד) את שלש הערים תתנו מעבר לירדן ואת שלש הערים תתנו בארץ כנען וגו'".

ירושלמי מכות פ"ב, ה"ו – „שלש ערים הפריש משה בעבר הירדן, משבאו לארץ הפרישו עוד שלש, ולעתיד לבוא מפרישין עוד שלש, שנאמר שלש שלש שלש הרי תשע".

הלכות רוצח ושמירת נפש פ' ה, הל' ב – „ושש ערים היו שלש הבדיל משה רבינו בעבר הירדן ושלש הבדיל יהושע בארץ כנען".

שם, הל' ד – „בימי המלך המשיח מוסיפין שלש אחרות על אלו השש שנאמר ויספת לך עוד שלש ערים על השלש האלה והיכן מוסיפין אותן בערי הקיני והקנזי והקדמוני שנכרת לאברהם אבינו ברית עליהן ועדיין לא נכבשו ועליהן נאמר בתורה ואם ירחיב ה' א-לקיך את גבולך".

(כ) ולא צוה . . לתת [אלא לימות המשיח]:

ע"פ ישע'י מה, יט – „... לא אמרתי לזרע יעקב תהו, בקשוני אני ה' דבר צדק מגיד מישרים".

(כא) מחדש דברים בעולם: ראה לקמן פ' יב, הלכה ב.

(כב) ואל יעלה על דעתך . . וכיוצא בדברים אלו:

אגרת תחית המתים פ"ו – „והוא שאנחנו אמרנו: שהמשיח לא יבוקש ממנו שיעשה מופת שיבקע הים או יחי' מת על צד המופת, מפני שאין מבוקש ממנו מופת אחר שיעדו בו הנביאים אשר התאמתה נבואתם".

(כג) חכם גדול . . הי':

בבא בתרא יב, סע"א ואילך – „אמר רבי אבדימי דמן חיפה: מיום שחרב בית המקדש . . אע"פ שניטלה מן הנביאים מן החכמים לא ניטלה . . אמר רבא: תדע דאמר גברא רבה מילתא ומתאמרא משמי' דר' עקיבא בר יוסף כוותי".

המשיח¹¹. ודימה הוא וכל חכמי דורו שהוא המלך המשיח, עד שנהרג בעונות¹². כיון שנהרג, נודע להם שאינו משיח. ולא שאלו ממנו חכמים, לא אות ולא מופת.

ועיקר הדברים ככה הן: שהתורה הזאת אין חוקי' ומשפטי' משתנים לעולם ולעולמי עולמים¹³. ואין מוסיפין עליהן ולא גורעין

מקורות הרמב"ם:

רש"י: „תדע. שלא ניטלה מן חכמים“. „משמ' דרבי עקיבא כוותי'. וליכא למימר בני חד מזלא נינהו, שהרי ר"ע חכם ממנו הרבה".
הלכות אישות פ' ה, הל' ה – „על מנת שאני חכם אין אומרין כר' עקיבה וחביריו".

(כד) נושא כליו . המלך [המקור להיתר]:

שמואל"א טז, כ"ב – „ויקח ישי חמור לחם ונאד יין וגדי עזים אחד וישלח ביד דוד בנו אל שאול. ויבא דוד אל שאול ויעמד לפניו ויאבהבו מאד ויהי לו נשא כלים".

(כה) ה' אומר . . שהוא המלך המשיח:

ירושלמי תענית פ"ד ה"ה. ואיכ"ר פ"ב, ד – „תני ר' שמעון בן יוחי: עקיבה רבי ה' דורש: דרך כוכב מיעקב – דרך כוזבא מיעקב. ר' עקיבה כד הוה חמי בר כוזבה, הוה אמר: דין הוא מלכא משיחא".

סנהדרין צז, ב. וסדר עולם רבה פ"ל – „ולא כרבי עקיבא שה' דורש: עוד אחת מעט היא ואני מרעיש את השמים ואת הארץ, אלא מלכות ראשון שבעים שנה, מלכות שני' חמשים ושתים, ומלכות בן כוזבא שתי שנים ומחצה".

(כו) שנהרג בעונות:

ירושלמי תענית פ"ד, ה"ה – „שלש שנים ומחצה עשה אדריינוס מקיף על ביתר, והוה ר' אלעזר המודעי יושב על השק ועל האפר ומתפלל בכל יום . . יהיב ל' [בן כוזבא לר' אלעזר] חד בעוט וקטלי', מיד יצאת בת קול ואמרה: "הוי רעי האליל עזבי הצאן חרב על זרועו ועל עין ימינו, זרועו יבוש תיבש, ועין ימינו כהה תכהה. הרגת את רבי אלעזר המודעי זרוען של כל ישראל ועין ימינם, לפיכך זרועו של אותו האיש יבש תיבש, ועין ימינו כהה תכהה". מיד נלכדה ביתר ונהרג בן כוזבא. אתין טעינון רישי' גבי אדריינוס, אמר לון: מאן קטל הדין. אמר ל' חד כותיאי: אנא קטלתי'. אמר ל': חמי לי פטומי'. חמי ל' פטומי'. אשכח חכינה כרוכה עליו, אמר: אילולי אלקא דקטלי, מאן הוה יכיל קטלי. וקרא עליו: אם לא כי צורם מכרם וה' הסגירם".

(כז) אין חוקי' ומשפטי' משתנים . . ולא גורעין מהן:

נצבים כט, כח – „הנסתרת לה' אלקינו, והנגלת לנו ולבנינו עד עולם לעשות את כל דברי התורה הזאת".

מהן. וכל המוסיף או גורע או שגילה פנים בתורה^כ והוציא הדברים של מצוות מפשוטן – הרי זה בודאי רשע ואפיקורס^{כט}.



מקורות הרמב"ם:

רבינו בחיי: „ושמעתי בשם הרמב"ם ז"ל בפירוש פסוק זה, הנסתר לה' אלקינו, יאמר סודות התורה הנסתרים וטעם המצות לשם יתעלה הם, ואם יזכה אדם שיקח אצלו שמץ מנהם בידיעת שרש המצוה ועיקרה בנסתר שבה אל יפטר בכך מן הנגלה שלא יעשה המצוה בענין גופני, אין לו להמנע מזה, שהרי הנגלות לנו ולבנינו לעשות. והפירוש הזה בעצמו שהם יקר וספיר, אבל אינו בענין הפרשה.

ויתכן לפרש הנסתר לה' אלקינו, כי מפני שהזכיר בפסוק של מעלה ויתשם וישליכם אל ארץ אחרת כיום הזה, וגלות הנדחים והנפוצים הוא ארוך ביותר, והקץ סתום ונעלם ונסתר, לכך סמך מיד ואמר הנסתר לה' אלקינו, כלומר אין לנו בו שום ידיעה כי הוא ענין נסתר לה' אלקינו לבדו ואין אתנו יודע עד מה, והנגלות לנו ולבנינו, כלומר כשיהיו אותן הנסתר נגלות לנו ולבנינו עלינו לעשות את כל דברי התורה הזאת. ולמדנו הכתוב הזה כי תורתנו קיימת לעולם, לא תבטל בזמן מן הזמנים, ואפילו בזמן המשיח, וקיום תורת משה שוה בכל זמן, בין בזמן הנסתר שהוא הגלות בין בזמן הנגלות שהיא הגאולה. ומזה דרשו רז"ל (דברים טז, ג) ימי חיך, העולם הזה, כל ימי חיך להביא לימות המשיח. ועם הפירוש הזה יהי הפסוק מכוון ונקשר עם מה שהזכיר בפרשה למעלה ולמטה.

הלכות יסודי התורה פ' ט, הל' א – „דבר ברור ומפורש בתורה שהיא מצוה עומדת לעולם ולעולמי עולמים, אין לה לא שינוי ולא גרעון ולא תוספת, שנאמר „את כל הדבר אשר אנכי מצוה אתכם, אותו תשמרון לעשות. לא תוסף עליו, ולא תגרע ממנו“. ונאמר „והנגלות לנו ולבנינו עד עולם לעשות את כל דברי התורה הזאת“. הא למדת שכל דברי תורה מצווין אנו לעשותן עד עולם.

הלכות ממרים פ' ב, הל' ט – „מהו זה שהזהירה תורה "לא תוסיף עליו ולא תגרע ממנו" (ואתחנן ד, ב)? שלא להוסיף על דברי תורה, ולא לגרוע מהן, ולקבוע הדבר לעולם בדבר שהוא מן התורה, בין בתורה שבכתב בין בתורה שבעל פה.

פירוש המשניות להרמב"ם הקדמה לפרק חלק – „היסוד התשיעי: ההעתק. והוא כי התורה הזאת מועתקת מאת הבורא הש"י לא מזולתו, ועלי"ן אין להוסיף וממנה אין לגרוע; לא בתורה שבכתב ולא בתורה שבעל פה, שנאמר „לא תוסיף עליו ולא תגרע ממנו“, וכבר ביארנו ביסוד זה בפתיחת זה החבור.

(כח) שגלה פנים בתורה:

הלכות תשובה פ' ג, הל' יא – „העושה עבירות ביד רמה כיהויקים בין שעשה קלות בין שעשה חמורות אין לו חלק לעולם הבא וזהו הנקרא מגלה פנים בתורה מפני שהעזי מצחו וגילה פניו ולא בוש מדברי תורה.

הלכה ד

ואם יעמוד מלך מבית דוד הוגה בתורה^ל ועוסק במצות כדוד אביו כפי תורה שבכתב ושבעל פה ויכוף כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה^{לא} וילחם מלחמות ה'^{לב} – הרי זה בחזקת שהוא משית.

מקורות הרמב"ם:

(כט) בודאי רשע ואפיקורס:

שם, הל' ח – „שלשה הן הנקראים אפיקורסין: האומר שאין שם נבואה כלל, ואין שם מדע שמגיע מהבורא ללב בני האדם. והמכחיש נבואתו של משה רבינו. והאומר שאין הבורא יודע מעשה בני האדם. כל אחד משלשה אלו – הן אפיקורסים”.

אגרת תימן פרק ב – „ובאור זה הדבר: שזה משה רבינו רבן של כל הנביאים ששמענו הדבור המדבר אליו, והאמינו בו ובנבואתו. ואמרנו לו (דברים ה, כד): „קרב אתה ושמע” וגו'. והוא אמר לנו: שלא נשארה מצוה בשמים לתת, ואין שם אמונה אחרת ולא תורה בלתי זאת שתבא, שנאמר (שם ל, יב), „לא בשמים היא לאמר מי יעלה לנו השמימה ויקחה לנו וישמיענו אותה ונעשנה”. והזהירנו שלא נוסיף ושללא נגרע בתורה זאת, שנאמר (שם יג, א), „לא תוסף עליו ולא תגרע ממנו”. וחייבנו בשם הבורא להאמין בתורה הזאת אנו ובנינו ובני בנינו עד סוף כל הדורות, שכן כתוב (שם כט, כה), „הנסתרות לה' אלהינו והנגלות לנו ולבנינו לעשות את כל דברי התורה הזאת” . . . וכן אמר לנו משה ע"ה: שהתורה הזאת עומדת לעולם. לפיכך כל נביא שיאמר שהיא לזמן קצוב, יש לנו לדעת מפשט נבואתו – שהוא נביא שקר, שהרי בא להכחיש משה רבינו”.

(ל) הוגה בתורה:

פרקי דר' אליעזר פ' לב – „הקל קול יעקב, ביחוד השם. הקל קול יעקב, בהגיון תורה”.

מדרש תהילים ב, ז – „אספורה אל חק. מסופרים הם בחוקה של תורה ובחוקן של נביאים וכתובים. בחוקה של תורה, (שמות ד, כב) בני בכורי ישראל, בחוקה של נביאים, (ישעי' נב, יג) הנה ישכיל עבדי ירום ונשא. מה כתיב בתרי', (שם מב, א) הן עבדי אתמך בו. בכתובים, (תהילים קי, א) נאם ה' לאדוני. ה' אמר אלי בני אתה. וכתוב אחר אומר, (דניאל ז, יג) וארו עם ענני שמיא. ה' אמר אלי בני אתה. א"ר יודן, כל הנקמות הללו בחוקן של מלך מלכי המלכים הקב"ה. כל כך למה, שהוא עוסק בתורה”.

שם קי, א – „וכן הוא אומר למשיח, (ישעי' טז, ה) והוכן בחדסד כסא וישב עליו באמת. אמר הקב"ה, הוא ישב ואני אעשה מלחמה, לכן, וישב עליו באמת. ומה עלינו לעשות לקרות ולשנות בתורה שנקראת אמת, (משלי כג, כג) אמת קנה ואל תמכור. הוי וישב עליו באמת”.

(לא) ולחזק בדקה:

אם עשה והצלח ונצח כל האומות שסביביו^ל ובנה מקדש^ל במקומו^ל וקבץ נדחי ישראל – הרי זה משיח בודאי^ל. ויתקן את כל

מקורות הרמב"ם:

מלכים-ב יב, ו – „יקחו להם הכהנים איש מאת מכרו והם יחזקו את בדק הבית לכל אשר ימצא שם בדק“.

רש"י: „בדק. בקיעה וסדק החומה“.

(לב) וילחם מלחמות ה':

הלכות מלכים ומלחמות פ' ד, הל' ט – „ותהי מגמתו ומחשבתו להרים דת האמת ולמלאות העולם צדק ולשבור זרוע הרשעים ולהלחם מלחמות ה' שאין ממליכין מלך תחלה אלא לעשות משפט ומלחמות שנאמר ושפטנו מלכנו ויצא לפנינו ונלחם את מלחמותינו“.

(לג) ונצח כל האומות שסביביו [גם עמלק]:

תצא כה, יט – „והי' בהניח ה' אלקיך לך מכל איביך מסביב בארץ אשר ה' אלקיך נתן לך נחלה לרשתה, תמחה את זכר עמלק מתחת השמים לא תשכח“.

(לד) ובנה מקדש:

ישעי' ב, ב – „והי' באחרית הימים נכון יהי' הר בית ה' בראש ההרים ונשא מגבעות ונהרו אליו כל הגוים“.

רד"ק: „והי' באחרית הימים, כל מקום שנאמר באחרית הימים הוא ימות המשיח. הר בית ה'. זהו הר המורי' שבו נבנה בית המקדש“.

(לה) מקדש במקומו:

הלכות בית הבחירה פ' א, הל' ג – „כיון שנבנה המקדש בירושלים נאסרו כל המקומות כולן לבנות בהן בית לה' ולהקריב בהן קרבן. ואין שם בית לדורי הדורות, אלא בירושלים בלבד. ובהר המורי' שבה נאמר „ויאמר דויד: זה הוא בית ה' הא-לקים, וזה מזבח לעולה לישראל“ ואומר „זאת מנוחת עדי עד““.

שם פ' ב, הל' א – „המזבח מקומו מכוון ביותר. ואין משנין אותו ממקומו לעולם, שנאמר „זה מזבח לעולה לישראל“ ובמקדש נעקד יצחק אבינו, שנאמר „ולך לך אל ארץ המורי““ ונאמר בדברי הימים „ויחל שלמה לבנות את בית ה' בירושלים בהר המורי' אשר נראה לדויד אביהו, אשר הכין במקום דויד בגרן ארנן היבוס““.

זבחים סב, א – „אמר רבה בר בר חנה: אמר רבי יוחנן: שלשה נביאים עלו עמהם מן הגולה . . ואחד שהעיד להם על מקום המזבח“.

(לו) וקבץ נדחי ישראל:

שם יא, א – „ויצא חטר מגזע ישי ונצר משרשיו יפרה“.

רש"י: „ויצא חוטר מגזע ישי. ואם תאמרו הרי תנחומין לחזקיהו ועמו שלא יפלו בידו ומה תהא על הגולה אשר הגלה בחלח וחבור שמא אבד סברם לא אבד סוף שיבא מלך משיחנו ויגאלם“ „חוטר. שבט מלוכה“ „ונצר. לשון יונק אילן“ „ונצר משרשיו יפרה. ובכל

העולם כולו לעבוד את ה' ביחד שנאמר „כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה' ולעבדו שכם אחד”.

ואם לא הצליח עד כה או נהרג, בידוע שאינו זה שהבטיחה עליו תורה והרי הוא ככל מלכי בית דוד השלמים והכשרים שמתו. ולא העמידו הקב"ה אלא לנסות בו רבים, שנאמר^ל „ומן המשכילים יכשלו לצרופ בהם ולברר וללבן עד עת קץ כי עוד חזון למועד”.

אף ישוע הנוצרי^{לח} שדימה שיהי' משיח^{לט} ונהרג בבית דין^מ, כבר נתנבא בו דניאל^{מא} שנאמר^{מב} „ובני פריצי עמך ינשאו להעמיד חזון

מקורות הרמב"ם:

הענין ובסופו והי' ביום ההוא יוסיף ה' שנית ידו הרי שנאמרה נבואה זו לנחמת הגולים מאשור”.

(לז) ומן המשכילים . . עוד חזון למועד:

דניאל יא, לה.

מצודות דוד: „ומן המשכילים. ואז רבים מן החכמים יכשלו בחשבון בעת ישכילו לצרופ בחשבון זמן הגאולה ולדעת ברור הדבר ולבון חשבונ ר"ל יהיו תועים מדרך האמת בחשבון הגאולה”. „עד עת קץ. ר"ל וכן מאז בכל דור ודור עד עת הקץ רבים יחשבו ויטעו בה אבל בעת הקץ יופקחו עיני כל להבין רמזי זמן הגאולה”. „כי עוד למועד. כי עוד זמן רב למועד הגאולה ונטיית דעת המחשבים היא לזמן קרוב כי השכל נוטה אחר התאוה והם יתאוו לקרב ולא לרחק ולזה יטעו בחשבון”.

(לח) ישוע הנוצרי:

סוטה מז, א – „כי אתא, אקלע לההוא אושפיזא. קם קמיייהו ביקרא שפיר, עבדי לי' יקרא טובא. יתיב וקא משתבח: כמה נאה אכסניא זו. א"ל ישו הנוצרי: רבי עיני' טרוטות. א"ל: רשע! בכך אתה עוסק? אפיק ארבע מאה שפורי ושמתי'. כל יומא אתא לקמי' ולא קבלי'. יומא חד הוה קרי קרית שמע, אתא לקמי', הוה בדעתי לקבולי', אחוי לי' בידי'. סבר מדחא דחי לי'. אזל, זקף לבינתא פלחא. אמר לי': חזור בך. א"ל: כך מקובלני ממך: כל החוטא ומחטיא את הרבים, אין מספיקין בידו לעשות תשובה. דאמר מר: ישו הנוצרי כישף והסית והדיח והחטיא את ישראל”.

(לט) שדימה שיהי' משיח:

פירוש המשניות עבודה זרה משנה ג – „ודע שזאת האומה הנוצרית הטועים אחר [אלמסיח (המשיח) –] ישו . . .”.

(מ) ונהרג בבית דין:

סנהדרין סז, א (מהשמטות הצנזור) – „וכן עשו לבן סטא בלוד ותלאוהו בערב פסת. בן סטא בן פנדירא הוא. אמר רב חסדא: בעל סטא בועל פנדירא בעל פפוס בן יהודה הוא, אלא אמו מרים מגדלא נשי הואי, כדאמרי בפומבדיתא: סטת דא מבעלה”.

ונכשלו^{מג}. וכי יש מכשול גדול מזה, שכל הנביאים דברו שמשיח גואל ישראל ומושיעים ומקבץ נדחיהם וחזק מצותן, וזה גרם לאבד ישראל בחרב ולפזר שאריתם ולהשפילם ולהחליף התורה ולהטעות רוב העולם לעבוד אלוה מבלעדי ה'^{מד}.

אבל מחשבות בורא עולם אין כח באדם להשיגם, כי לא דרכינו דרכיו ולא מחשבותינו מחשבותיו^{מה}. וכל הדברים האלו של ישוע

מקורות הרמב"ם:

רש"י: „בעל סטדא. בעל אמו סטדא שמו“. **סטת דא.** על שם שזינתה קרי לה הכי".
סנהדרין מג, א (מהשמטות הצנזור) – „והתניא, בערב פסח תלאוהו לישו הנוצרי והכרוז יוצא לפניו ארבעים יום ישו הנוצרי יוצא ליסקל על שכישה והסית והדיח את ישראל, כל מי שיודע לו זכות יבא וילמד עליו זכות. ותלאוהו בערב פסח“.

מא נתנבא בו דניאל . . ונכשלו:

מגילת המגלה (לר' אברהם בן חייא הנשיא) **שער הרביעי** – „ואמר ובני פריצי עמך ינשאו להעמיד חזון ונכשלו. ואלו הם תלמידי ישו התלוי הפריצים אשר נשאו יד במרום להעמיד חזון כזב ונבואת שקר, ונכשלו כלם ומתו בחרב ובתלי“.

מב ובני פריצי . . ונכשלו:

דניאל יא, יד.

מצודות דוד: „ובני פריצי עמך. ר"ל רשעי ישראל“. **ינשאו.** יחזמו א"ע להעמיד חזון אבל יוכשלו כי ימותו ויאבדו בעבור זה“.

מג אף ישוע . . ונכשלו:

אגרת תימן פרק א – „ותחלת מי שמצא זה הדעת היה ישוע הנוצרי שחוק עצמות, והוא מישראל, ואף על פי שהיה אביו גוי ישראלי, העיקר בדינו גוי ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר, ואמנם נקראהו ממזר להפליג בחרפתו. הוא הביא לחשוב שהוא שלוח מהשם לבאר ספקות התורה, ושהוא המשיח היעוד לנו על יד כל חוזה, ופירש התורה פרוש מביא לבטול כל וכל מצותיה והתר כל אזהרותיה לפי מה שכון. והרגישו החכמים ז"ל לכונתו קודם שיתחזק פרסומו באומה, ועשו בו הראוי לו. וכבר הקדים

להודיענו זה על יד דניאל, ואמר: כי ישתדל איש מפריצי ישראל וכופריהם להפסיד התורה, בהתפארו בנבואה. הכנים עצמו בענינים גדולים, יאמר שהוא משיח, ושהשם ישלילם כמו שהכשילו. והוא אמרו „ובני פריצי עמך ינשאו להעמיד חזון ונכשלו“.

מד אלוה מבלעדי ה': ל' הפסוק **תהילים יח, לב.**

מה אבל מחשבות . . מחשבותיו:

ע"ד ל' הפסוק **ישעי' נה, ח** – „כי לא מחשבותי מחשבותיכם ולא דרכיכם דרכי נאם ה'“.

הנוצרי ושל זה הישמעאל^{מז} שעמד אחריו, אינן אלא לישר דרך למלך המשיח ולתקן העולם כולו לעבוד את ה' ביחד, שנאמר „כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה' ולעבדו שכם אחד”^{מז}.

כיצד? כבר נתמלא העולם כלו מדברי המשיח ומדברי התורה ומדברי המצות, ופשטו הדברים אלו באיים רחוקים ובעמים רבים ערלי לב, והם נושאים ונותנים בדברים אלו ובמצות התורה – אלו אומרים מצות אלו אמת היו וכבר בטלו בזמן הזה ולא היו נוהגות לדורות. ואלו אומרים דברים נסתרים יש בהם ואינן כפשוטן וכבר בא משיח וגלה נסתריהם.

וכשיעמוד המלך המשיח באמת, ויצליח וירום וינשא^{מז}, מיד הם כולם חוזרים ויודעים ששקר נחלו אבותיהם^{מט} ושנביאיהם ואבותיהם היטעום.



מקורות הרמב"ם:

(מו) הישמעלי:

אגרת תימן פרק א – „ועמד אחריו משגע ונהג כמנהגו כלומר לשנות דתנו הואיל ופתח בו הפתח. והוסיף עם כל זה כונה אחרת שדרך אחר המלכות ובקש שישתעבדו לו. והתחדש מה שהוא מפורסם”.

(מז) כי אז . . . שכם אחד:

צפני' ג, ט.

ע"ז כד, א – „אמר רבי אליעזר: כולם גרים גרורים הם לעתיד לבא. ומאי קראה, כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כלם בשם ה'. מתקיף לה רב יוסף: ודלמא מעבודת כוכבים הוא דהדרי בהו? אמר לי' אביי לעבדו שכם אחד כתיב”.

רש"י: „גרורים. מעצמן נגררין להתגייר, אע"פ שאין מקבלין אותן”. „מעבודת כוכבים הדרי בהו. כדכתיב לקרוא כולם בשם ה'. אבל מרביעה לא הדרי” „שכם אחד. משמע אין חילוק בעובדי, ישראל והאומות תהא עבודתן שוה בכל מצותיו”.

(מח) וירום וינשא:

ע"ד ל' הפסוק **ישעי' נב, יג** – „הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד”.

(מט) ששקר נחלו אבותיהם:

ע"ד ל' הפסוק **ירמ' טז, יט** – „ה' עזי ומעזי ומנוסי ביום צרה, אליך גוים יבאו מאפסי ארץ, ויאמרו אך שקר נחלו אבותינו, הבל ואין בם מועיל”.

הלכות מלך המשיח פרק יב

הלכה א

אל יעלה על הלב שבימות המשיח יבטל דבר ממנהגו של עולם או יהי' שם חידוש במעשה בראשית, אלא עולם כמנהגו נוהג". וזה שנאמר בישעי' ^ב "וגר זאב עם כבש ונמר עם גדי ירבץ" – משל וחידה'. ענין הדבר: שיהיו ישראל יושבין לבטח עם רשעי אומות העולם המשולים כזאב ונמר, שנאמר' "זאב ערבות ישדדם, ונמר שוקד על עריהם". ויחזרו כולם לדת האמת", ולא יגזלו ולא ישחיתו, אלא יאכלו דבר המותר בנחת עם ישראל, שנאמר' "וארי' כבקר יאכל תבן".

וכן כל כיוצא באלו הדברים בענין המשיח – הם משלים. ובימות המלך המשיח יודע לכל לאיזה דבר הי' משל, ומה ענין רמזו בהן.



מקורות הרמב"ם:

(א) ראה לקמן הערה ז.

(ב) בישעי' יא, ו.

(ג) משל וחידה:

תרגום ירושלמי (כת"י רומי) לישעי' שם – „ומבטל רשותהון דמלכוותא דמתלין בחיות ברא מן ארעא”.

אגרת תחית המתים פרק ו – „וכן הסתפק עליהם אמרנו שמאמר ישעי' וגר זאב עם כבש וגומר שהוא משל. וזה לא אנחנו לבד אמרנוהו, אלא כבר קדמונו להבנת זה הענין אנשי התבונה מן המפרשים, כמו רבי משה גקטיל"א ואבן בלעם ז"ל, וזולתם מן המפרשים. וסוף הדברים יורה עליו, והוא אומרו „לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי, כי מלאה הארץ דעה את ה” . . אבל אנחנו כבר בארנו זה בפירוש בספר מורה הנבוכים. ובחבור בארנו ראייתנו גלוי', מאמרם: שימות המשיח אין בו דבר משנוי סדר בראשית”.

(ד) רשעי אומות העולם . . עריהם:

ירמ' ה, ו.

בראשית רבה פ' צט, ב – „דא"ר יוחנן: „על כן הכם ארי' מיער” – זו בבל. „זאב ערבות ישדדם” – זו מדי”.

(ה) יחזרו כולם לדת האמת:

ברכות נז, ב – „רבי שמעון בן אלעזר אומר: אף בחוץ לארץ צריך לומר כן, מפני שעתידים להתגיר, שנאמר „אז אהפוך אל עמים שפה ברורה”.

(ו) ישעי' יא, ז.

הלכה ב

אמרו חכמים אין בין העולם הזה לימות המשיח, אלא שיעבוד מלכיות בלבד^ז.

יראה מפשוטן של דברי הנביאים^ח, שבתחילת ימות המשיח תהי' מלחמת גוג ומגוג. ושקודם מלחמת גוג ומגוג יעמוד נביא לישר ישראל ולהכין לבם, שנאמר „הנה אנכי שולח לכם את אלי“ וגו'^ט. ואינו בא לא לטמא הטהור, ולא לטהר הטמא, ולא לפסול אנשים שהם בחזקת כשרות, ולא להכשיר מי שהוחזקו פסולין; אלא לשום שלום בעולם^י, שנאמר „והשיב לב אבות על בנים“^י. ויש מן החכמים שאומרים: שקודם ביאת המשיח יבא אליהו^י.

מקורות הרמב"ם:

(ז) אמרו חכמים . . בלבד:

ברכות לד, ב – „דאמר שמואל: אין בין העולם הזה לימות המשיח, אלא שיעבוד מלכיות בלבד“.

נמצא גם בשבת סג, א. שם קנא, ב. פסחים סח, א. סנהדרין צט, א. זהר ח"א קלט, א.

(ח) דברי הנביאים: ביחזקאל פרקים לח – לט. ובתהילים פרק ב.

(ט) הנה וגו':

מלאכי ג, כג – „הנה אנכי שלח לכם את אלי' הנביא לפני בוא יום ה' הגדול והנורא“.

(י) ואינו בא . . שלום בעולם שנאמר . . על בנים:

עדיפות פרק ח, משנה ז – „אמר רבי יהושע: מקובל אני מרבן יוחנן בן זכאי, ששמע מרבו, ורבו מרבן, הלכה למשה מסיני: שאין אליהו בא לטמא ולטהר לרחק ולקרב, אלא לרחק המקורבין בזרוע ולקרב המרחקין בזרוע. משפחת בית צריפה היתה בעבר הירדן ורחקה בן ציון בזרוע, ועוד אחרת היתה שם וקרבה בן ציון בזרוע, כגון אלו, אליהו בא לטמא ולטהר לרחק ולקרב . . וחכמים אומרים: לא לרחק ולא לקרב, אלא לעשות שלום בעולם, שנאמר „הנה אנכי שלח לכם את אלי' הנביא וגו', והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם““.

פירוש המשניות להרמב"ם: „אמר רבן יוחנן בן זכאי: שהרעות שיסיר הם להרחיק אדם פסול ביחסו ששב כשר בזרוע, ולקרב האדם כשר שהורחק מקהל כהונה או מקהל ישראל בזרוע. והמשיל בשתי משפחות שהיו אחת כשרה והשני' פסולה, ונתגברו בני ציון עליהם והשיבו הפסולה כשרה והכשרה פסולה . . וחכמים אומרים: אין עושק ביוחסין, כל הנקרא בשמו הכל יתיחסו אל האמת והתורה שהיא אב הכל. אבל המתעשקות והרעות הם השנאות שבין בני אדם לפי שהם חנם והוא חומס בשנאתו אותו, והוא אמרם לעשות שלום בעולם“.

וכל אלו הדברים וכיוצא בהן, לא ידע אדם איך יהיו עד שיהיו, שדברים סתומין הן אצל הנביאים. גם החכמים אין להם קבלה בדברים אלו, אלא לפי הכרע הפסוקים. ולפיכך^י יש להם מחלוקת בדברים אלו^י. ועל כל פנים, אין סדור הויית דברים אלו ולא דקדוקיהן עיקר בדת.

ולעולם לא יתעסק אדם בדברי ההגדות, ולא יאריך במדרשות האמורים בענינים אלו וכיוצא בהן; ולא ישימם עיקר, שאין מביאין לא לידי יראה ולא לידי אהבה. וכן לא יחשב הקצין, אמרו חכמים: „תפח רוחם של מחשבי הקצים”^{טו}, אלא יחכה ויאמין בכלל הדבר כמו שבארנו^{טז}.



מקורות הרמב"ם:

(יא) מלאכי ג, כד.

(יב) שקודם ביאת משיח יבא אליהו:

עירובין מג, א ואילך – „תא שמע: הריני נזיר ביום שכן דוד בא – מותר לשנות יין בשבתות ובימים טובים, ואסור לשנות יין כל ימות החול. . . שאני התם דאמר קרא „הנה אנכי שולח לכם את אלי' הנביא” וגו', והא לא אתא אליהו מאתמול. אי הכי בחול כל יומא ויומא נמי לישתרי, דהא לא אתא אליהו מאתמול? אלא אמרינן לבית דין הגדול אתא. הכי נמי לימא לבית דין הגדול אתא? כבר מובטח להן לישראל שאין אליהו בא, לא בערבי שבתות ולא בערבי ימים טובים, מפני הטורח”.

תנא דבי אליהו רבא פ' יח, ד"ה פעם אחת היו – „אמרתי להם: אותו תינוק בן יוסף הי'. ורמזו רמזתי לעולם שאני יורד תחלה לבבל, ואח"כ יבוא בן דוד”.

(יג) ולפיכך יש להם מחלוקת:

הלכות ממרים פ' א, הל' ג – „דברי קבלה אין בהן מחלוקת לעולם. וכל דבר שתמצא בו מחלוקת, בידוע שאינו קבלה ממשה רבינו”.

(יד) יש להם מחלוקת בדברים אלו: בסנהדרין צז, א ואילך.

(טו) אמרו חכמים. . . יחכה ויאמין:

סנהדרין צז, ב – „א"ר שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן: תיפח עצמן של מחשבי קיצין, שהיו אומרים כיון שהגיע את הקץ ולא בא שוב אינו בא. אלא חכה לו, שנאמר אם יתמהמה חכה לו”.

(טז) כמו שבארנו: לעיל בפרק יא.

הלכה א

בימי המלך המשיח כשתתיישב ממלכתו ויתקבצו אליו כל ישראל, יתייחסו כולם על פיו ברוח הקודש שתנוח עליו, שנאמר „וישב מצרף ומטהר“ וגו'. ובני לוי מטהר תחילה¹, ואומר: „זה מיוחס כהן“, וזה מיוחס לוי². ודוחה את שאינן מיוחסין לישראל.

הרי הוא אומר³ „ויאמר התרשתא להם וגו', עד עמוד כהן לאורים ולתומים“. הנה למדת – שברוח הקודש מייחסין המוחזקין, ומודיעין המיוחס. ואינו מייחס ישראל אלא לשבטיהם, שמודיע שזה משבט פלוני וזה משבט פלוני; אבל אינו אומר על שהן בחזקת כשרות – זה ממזר⁴, וזה עבד⁵, שהדין הוא⁶: שמשפחה שנטמעה – נטמעה.



מקורות הרמב"ם:

(יז) וישב . . וגו':

מלאכי ג, ג – „וישב מצרף ומטהר כסף וטהר את בני לוי וזקק אתם כזהב וככסף, והיו לה' מגישי מנחה בצדקה“.

(יח) ובני לוי מטהר תחילה:

קידושין ע, ב ואילך – „אמר רבי חמא בר חנינא: כשהקדוש ברוך הוא מטהר שבטים, שבטו של לוי מטהר תחילה, שנא' „וישב מצרף ומטהר כסף וטיהר את בני לוי וזיקק אותם כזהב וככסף, והיו לה' מגישי מנחה בצדקה““.

(יט) ויאמר . . ולתומים:

עזרא ב, סג-ה – „ומן הכהנים בני חבי' בני הקוץ בני ברזלי אשר לקח מבנות ברזלי הגלעדי אשה ויקרא על שמם: אלה בקשו כתבם המתייחסים ולא נמצא ויגאלו מן הכהנה: ויאמר התרשתא להם אשר לא יאכלו מקדש הקדשים עד עמד הכהן לאורים ותמים“.

סוטה מח, ב – „תא שמע, משחרב בית המקדש ראשון בטלו ערי מגרש ופסקו אורים ותומים ופסק מלך מבית דוד ואם לחשך אדם לומר. „ויאמר התרשתא להם: אשר לא יאכלו מקדש הקדשים עד עמוד כהן לאורים ותומים“ אמור לו: כאדם שאומר לחבירו עד שיחיו מתים ויבא משיח בן דוד“.

(כ) שהדין הוא . . נטמעה:

קידושין עא, א – „א"ר יצחק: צדקה עשה הקדוש ברוך הוא עם ישראל, שמשפחה שנטמעה – נטמעה“.

הלכה ד

לא נתאוו החכמים והנביאים, ימות המשיח', לא כדי שישלטו על כל העולם, ולא כדי שירדו בגוים, ולא כדי שינשאו אותם העמים, ולא כדי לאכול ולשתות ולשמוח; אלא כדי שיהיו פנויין בתורה וחכמתה, ולא יהי' להם נוגש ומבטל, כדי שיזכו לחיי העולם הבא, כמו שביארנו בהלכות תשובה^{כא}.



הלכה ה

ובאותו הזמן לא יהי' שם לא רעב^{כב} ולא מלחמה^{כג} ולא קנאה ותחרות^{כד}, שהטובה תהי' מושפעת הרבה, וכל

מקורות הרמב"ם:

(כא) כמו שביארנו בהלכות תשובה: פרקים ח"ט.

(כב) לא יהי' שם לא רעב:

תורת כהנים בחוקותי פרק א, ג'ז – „ונתנה הארץ יבולה. לא כדרך שהיא עושה עכשיו, אלא כדרך שעושה בימי אדם הראשון. . והשיג לכם דיש את בציר. שתהו עסוקים בדיש עד שיגיע בציר. ובציר ישיג את הזרע. שתהו עסוקים בבציר עד שמגיע הזרע. ואכלתם לחמכם לשובע. אין צ"ל שיהא אדם אוכל הרבה ושבע, אלא אוכל קימעא – והוא מתברך במעיו, כענין שנאמר „ועבדתם את ה' אלהיכם וברך את לחמך ואת מימך”.

(כג) ולא מלחמה:

ישעי' ב, ד – „ושפט בין הגוים והוכיח לעמים רבים, וכתתו חרבותם לאתים וחניתותיהם למזמרות. לא ישא גוי אל גוי חרב ולא ילמדו עוד מלחמה”.

שבת סג, א – „לא יצא האיש, לא בסייף, ולא בקשת, ולא בתריס, ולא באלה, ולא ברומח. ואם יצא – חייב חטאת. . וחכ"א: אינן אלא לגנאי, שנאמר „וכתתו חרבותם לאתים, וחניתותיהם למזמרות. ולא ישא גוי אל גוי חרב, ולא ילמדו עוד מלחמה”.

תנחומא תרומה סוף פרק ז – „ובאותה שעה ישראל יושבים בהשקט ובטח בעולם, שנאמר (יחזקאל כח, כו) „וישבו עלי' לבטח ובנו בתים ונטעו כרמים וישבו לבטח”.

(כד) ולא קנאה ותחרות:

ברכות יז, א – „מרגלא בפומיה דרב: לא כעולם הזה העולם הבא. העולם הבא אין בו. . ולא קנאה ולא שנאה ולא תחרות”.

המעדנים^{כח} מצויין כעפר^{כז}. ולא יהי' עסק כל העולם^{כח} אלא לדעת את ה' בלבד. ולפיכך יהיו ישראל חכמים גדולים ויודעים דברים הסתומים, וישיגו דעת בוראם כפי כח האדם, שנאמר^{כח}

מקורות הרמב"ם:

(כה) וכל המעדנים מצויין:

שבת ל, ב – „ותו יתיב רבן גמליאל וקא דריש: עתידיה ארץ ישראל שתוציא גלוסקאות וכלי מילת, שנאמר „יהי פסת בר בארץ“. ליגלג עליו אותו תלמיד, ואמר: „אין כל חדש תחת השמש?“ אמר לי': בא ואראך דוגמתן בעולם הזה. נפק אחוי לי' כמיהין ופטירות, ואכלי מילת נברא בר קורא“.

(כו) מצויין כעפר:

מדרש תהילים פרק פז – „אמר רבי יודן: לעתיד לבוא אדם יש לו שנים ושלשה זהובים חוב על חברו, והוא אומר לו: נלך אצל מלך המשיח. והם הולכים אצלו. והוא אומר לו: מה אני חייב לך? שנים ושלשה זהובים? טול מכאן, שהכסף והזהב לפני מלך המשיח הוא כעפר. שנאמר (תהילים קמז, יד), „השם גבולך שלום“.

(כז) עסק כל העולם [גם האומות יכולים, כיון ש]:

ספרי קרח יח, כ – „הרי כתר תורה מונח – כדי שלא יתן פתחון פה לבאי העולם לומר: אלו ה' כתר מלכות וכתר כהונה מונחים, הייתי זוכה בהן ונוטלן. הרי כתר תורה מונח לכל באי העולם, שכל שזוכה בו, מעלה אני עליו כאלו שלשתם מונחים, וזוכה בכולם. וכל מי שאין זוכה בו, מעלה אני עליו כאלו שלשתם מונחים, ולא זכה באחת מהם“.

לקח טוב ר"פ חקת – „תנן התם: שלשה כתרים הם: כתר תורה וכתר כהונה וכתר מלכות. וכתר שם טוב עולה על גביהם. כתר כהונה, זכה בו אהרן ובניו ונטלו. כתר מלכות, זכה בו דוד ונטלו. וכתר תורה, מונח – כדי שלא ליתן פתחון פה לאומות העולם, שכל מי שזוכה בו כאילו זכה בשלשתן, שנא' (משלי ח, טו) „בי מלכים ימלוכו“. ואומר (ישעי' סא, ז), „כהני ה' תקראו“.

(כח) וישיגו . . מכסים:

ישעי' יא, ט.

מכילתא בשלח טו, כ – „לדעה. אין דעה אלא רוח הקדש, שנאמר „כי מלאה הארץ דעה את ה'“ וגו“.

מדרש הנעלם זהר ח"א קכה, ב – „תנן התם: בארבעה פעמים בשעה בכל יום, עדן מנטף על הגן, ויוצא מאותם הטפות נהר גדול המתחלק לארבעה ראשים, ושמונה וארבעים טפות מנטף בכל יום . . רבי בא אמר רב כהנא: . . בכל טפה וטפה היוצאת מעדן, רוח חכמה יוצא עמו. ועל כן אתגזר במתניתין, אית מיא מגדלן חכימין, ואית מיא מגדלן טפשין, ואינון מיא דמגדלן חכימין, אינון מיא הוו מטפין עדן . . ומאותו הרוח שה' יוצא מעדן תמצית כל נביא ונביא, והיינו

„כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים”.



מקורות הרמב"ם:

דכתיב (בראשית ג, ח) „מתהלך בגן לרוח היום”. וגנז זה בגן עדן לעתיד לבא . . ועל כן אמר הכתוב „כי מלאה הארץ דעה את ה' וגו', שאותם מים תמיד מגדלים הידיעה בעולם”.

שם קל, א – „ולהשיג מה שלא השיג בעולם הזה, הה”ד „כי מלאה הארץ דעה את ה'”.

שם קמ, א – ”דתנינן: ארבע תקופות וארבע זמנים משונים זו מזו יעברו הצדיקים לעתיד לבא: האחד, אותו זמן ישגא החכמה בעולם, וישיגו השגה מה שלא השיגו בזה העולם. דתנינן: אמר רבי פנחס: השגת הצדיקים לעתיד לבא יותר ממלאכי השרת, דכתיב „כמים לים מכסים”.

ח”ג כג, א – „אמר רבי יהודה: זמין קודשא בריך הוא לגלאה רזין עמיקין דאורייתא בזמנא דמלכא משיחא, בגין ד„מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים”, וכתיב (ירמ' לא, לג) „ולא ילמדו עוד איש את רעהו ואיש את אחיו לאמר דעו את ה', כי כלם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם”, אמן כן יהי רצון”.

לזכות
תלמידי התמימים
– חיילי בית דוד –
הלומדים בישיבת
תומכי תמימים ליובאוויטש
– ע"ד כבליובאוויטש –
ברינוא

שיזכו לגרום נחת רוח רב
לכ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

ויסיימו את עבודתם
בהשליחות היחידה
הכנת עצמו והעולם
לקבלת פני משיח צדקנו
בפועל ממש

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד